

Modüler Bağlamda Sosyal Bilgiler (Disiplin Temelli Bakış) Cilt I

Editörler: Prof. Dr. Erol KOÇOĞLU · Doç. Dr. Şule EGÜZ

Editörler: Prof. Dr. Erol KOÇOĞLU - Doç. Dr. Şule EGÜZ

MODÜLER BAĞLAMDA SOSYAL BİLGİLER
(Disiplin Temelli Bakış)
Cilt I

ISBN 978-625-6128-63-7

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2024, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

İnsan hayatını içerik olarak çeşitli yönlerden şekillendiren çalışma alanlarının başında sosyal bilgiler eğitimi gelmektedir. Sosyal bilgiler eğitimi çalışma alanı bu özelliğini, çalışma alanı olmanın yanı sıra içerdiği öğrenme çıktısı ve yararlandığı disiplinlerin çeşitliliğinden almaktadır. Bu durum, sosyal bilgiler eğitimi çalışma alanına amaç olarak önemli sorumluluklar yüklemektedir. Nitelikli, etkin ve iyi bir vatandaş yetiştirmek olarak genel anlamda ifade edilen bu amacın gerçekleşmesi, birçok disiplinin ürettiği bilgiden yararlanmakla gerçekleştirilebilir. Bu doğrultuda sosyal bilgiler eğitimi çalışma alanında disiplin kavramı olmazsa olmazların başında gelmektedir.

Modüler Bağlamda Sosyal Bilgiler teması altında hazırlanan bu çalışmada disiplin temelli bakış açısıyla, sosyal bilgilerde ön plana çıkan disiplinler detaylandırılarak ele alınmıştır. Ayrıca, sosyal bilgiler eğitimi bilim dallarında üzerinde durulan dijitalleşme, iletişim, küreselleşme, medya, günümüz dünya sorunları, drama vb. konularda bu çalışmada ele alınmıştır. Çalışmada, arkeoloji, antropoloji, sosyoloji, psikoloji, felsefe, tarih, coğrafya, doğa bilimleri, sanat, siyaset, çevre, ekonomi, din, edebi ürünler, istatistik, metodoloji, hukuk gibi temel disiplinlerin sosyal bilgiler eğitimiyle ilişkisi kapsamlı olarak değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler, sosyal bilgiler eğitimi çalışma alanının kapsam olarak sınırlarının değişen bireysel ve toplumsal ihtiyaçlara göre farklılaştığı ve bu durumun yeni disiplinlerden yararlanmanın gittikçe elzem olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Özellikle dijitalleşme ve sanallaşmanın dünyada geldiği seviye, insanoğlunun hayata bakış açısını yeniden gözden geçirmesine sebep olmaktadır. Bu durum sosyal bilgiler eğitimi çalışma alanında da farklı ve özgün içeriklerin ön plana çıkmasını beraberinde getirmiştir.

Disiplin temelli bakış açısıyla tamamlanan Modüler Bağlamda Sosyal Bilgiler I çalışma alanına, konunun öneminin farkındalığına sahip olup hazırladıkları bölümlerle katkı sunan bütün yazar hocalarımıza teşekkür ediyoruz.

Prof. Dr. Erol KOÇOĞLU

Doç. Dr. Şule EGÜZ

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Prof. Dr. Erol KOÇOĞLU - Doç. Dr. Şule EGÜZ

1. Bölüm: Arkeoloji Eğitimi ve Sosyal Bilgiler

Prof. Dr. Ali MEYDAN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1278-096X

2. Bölüm: Antropoloji ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Prof. Dr. Erol KOÇOĞLU, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4595-2892

Doç. Dr. Şule EGÜZ, İnönü Üniversitesi

ORCID No:0000-0002-3633-8957

3. Bölüm: Psikoloji ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. Fatıma Betül DEMİR EVCİMEN

Bartın Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3573-6160

Psk. Zahit İkbal DEMİR

ORCID No: 0009-0000-5081-6655

4. Bölüm: Sosyoloji ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Dr. Turan KAÇAR, Gaziantep Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8390-7262

5. Bölüm: Sanat (Kültür) ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. Şule EGÜZ, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3633-8957

Prof. Dr. Erol KOÇOĞLU, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4595-2892

6. Bölüm: Doğa Bilimleri ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. İbrahim DEMİRBAŞ, Kastamonu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8692-1059

7. Bölüm: Siyaset Bilimi ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. İhsan ÜNLÜ, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2769-8966

Tuğba Nur ÖZDEMİR, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

ORCID No: 0009-0007-2531-0266

8. Bölüm: Coğrafya ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. Arcan AYDEMİR, Artvin Çoruh Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8110-954X

9. Bölüm: Tarih ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. Danyal TEKDAL, İnönü Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7071-0548

10. Bölüm: Çevre ve Sosyal Bilgiler Öğretimi

Prof. Dr. Elvan YALÇINKAYA, Erciyes Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1838-0411

Doktorant Hayati SAMUR, Erciyes Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3956-1246

11. Bölüm: Vatandaşlık ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. Özlem ULU KALIN, Artvin Çoruh Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9317-5261

Arş. Gör. Dr. Sevim Burçin GÜLTEKİN
Artvin Çoruh Üniversitesi
ORCID No: 0000 0002 3867 0080

12. Bölüm: Ekonomi ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. Türkan ÇELİK, Kilis 7 Aralık Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8380-9419

13. Bölüm: İnsan İlişkileri -İletişim ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. Sibel OĞUZ HAÇAT, Kastamonu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-0764-1279

14. Bölüm: Din Eğitimi ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Prof. Dr. Cemil ORUÇ, İnönü Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9870-8597

Dr. Fatma KURTTEKİN
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5083-4746

15. Bölüm: Edebi Ürünler ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. Ülkü ULUKAYA ÖTELEŞ
Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5780-2034

Doç. Dr. Fatma Betül DEMİR EVCİMEN, Bartın Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3573-6160

16. Bölüm: İstatistik ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA, Akdeniz Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4456-580X

Arş. Gör. Ülkü Tuğçe ÇAL PEKTAŞ, Akdeniz Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2902-8229

17. Bölüm: Türkçe Eğitimi ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. Fatih TANRIKULU
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4595-2892

18. Bölüm: Yaratıcı Drama ve Sosyal Bilgiler

Prof. Dr. Hasan AYDEMİR, İnönü Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3073-9194

Arş. Gör. Mert ŞEN, İnönü Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0427-5135

19. Bölüm: Küreselleşme ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. Tuğba Cevriye ÖZKARAL
Necmettin Erbakan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4595-816X

20. Bölüm: Dijitalleşme (Teknoloji) ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. Zeynep BAŞCI NAMLI, Atatürk Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2865-5976

Doç. Dr. Fatih KAYAALP
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7640-5045

21. Bölüm: Metodoloji ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Dr. Selda AKSÛT

ORCID No: 0000-0001-6128-7867

Doç. Dr. Feyzullah EZER, Fırat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5862-8541

22. Bölüm: Medya Okuryazarlığı ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Prof. Dr. Erol KOÇOĞLU, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4595-2892

Doç. Dr. Şule EGÛZ, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3633-8957

23. Bölüm: Hukuk ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. Sibel OĞUZ HAÇAT, Kastamonu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0764-1279

24. Bölüm: Felsefe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Prof. Dr. Erol KOÇOĞLU, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4595-2892

Doç. Dr. Şule EGÛZ, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3633-8957

Dr. Kübra Melis AVCU

ORCID No: 0000-0001-7942-8648

25. Bölüm: Program Geliştirme ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Prof. Dr. Cihat YAŞAROĞLU, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9574-1789

26. Bölüm: Günümüz Dünya Sorunları ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba TURGUT, Amasya Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3595-3111

27. Bölüm: Ölçme-Değerlendirme ve Sosyal Bilgiler Eğitimi

Doç. Dr. Feyzullah EZER, Fırat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5862-8541

Doktorant Fatih ÖTELEŞ, Fırat Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4105-020X

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

ARKEOLOJİ EĞİTİMİ VE SOSYAL BİLGİLER

Giriş.....	1
Arkeoloji ve Arkeoloji Eğitimi	3
Arkeoloji Eğitiminin Sosyal Bilgiler Çalışma Alanına Yansımaları.....	6
Sosyal Bilgiler Çalışma Alanında Arkeoloji Eğitiminin Yeri ve Önemi.....	9
Sosyal Bilgilerde Arkeoloji Eğitimine İlişkin Ön Plana Çıkan Konular.....	10
Sosyal Bilgilerde Arkeoloji Eğitimine İlişkin Konuların Aktarımında Kullanılan Strateji, Yöntem ve Teknikler.....	13
Sosyal Bilgilerde Arkeoloji Eğitiminden Yararlanma Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	15
Sosyal Bilgilerde Arkeoloji Eğitiminde Yararlanma Konusuna İlişkin Öneriler.....	16
Kaynakça	18

2. BÖLÜM

ANTROPOLOJİ VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	19
Antropolojinin Tanımı, Yaklaşım ve İlkeleri	20
Antropolojinin Tarihçesi	24
Antropoloji Biliminin Kapsamı.....	33
Antropoloji Bilimiyle İlgili Temel Kavramlar.....	34
Antropoloji ve Sosyal Bilgiler Eğitimi	40
Kaynakça.....	42

3. BÖLÜM

PSİKOLOJİ VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	45
Psikoloji Bilimi ve Çalışma Alanları	46
Sosyal Bilgiler Çalışma Alanında Psikoloji Biliminin Yeri ve Önemi	50
Sosyal Bilgilerde Psikoloji Bilimine İlişkin Ön Plana Çıkan Araştırmalar	52
Sosyal Bilgilerde Psikoloji Eğitiminden Yararlanma Konusuna İlişkin Öneriler	57
Kaynakça.....	58

4. BÖLÜM

SOSYOLOJİ VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	63
Sosyoloji.....	64
Sosyal Bilgiler ve Sosyoloji.....	67
Sosyolojinin Sosyal Bilgiler Çalışma Alanına Yansımaları.....	69
Sosyal Bilgilerde Sosyolojiye İlişkin Ön Plana Çıkan Konular.....	72
Sosyal Bilgilerde Sosyolojiye İlişkin Konuların Aktarımında Kullanılan Strateji, Yöntem ve Teknikler.....	75
Sosyal Bilgilerde Sosyoloji Disiplininden Yararlanma Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar.....	77
Sosyal Bilgilerde Sosyolojiden Yararlanma Konusuna İlişkin Öneriler.....	79
Kaynakça.....	81

5. BÖLÜM

SANAT (KÜLTÜR) VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	85
Sanat.....	86
Sanat ve Eğitim.....	87
Sanat ve Sosyal Bilgiler.....	91
Kaynakça.....	102

6. BÖLÜM

DOĞA BİLİMLERİ VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	107
Doğa Bilimleri ve Sosyal Bilgiler Eğitimi.....	108
Doğa Bilimlerinin Sosyal Bilgiler Çalışma Alanına Yansımaları.....	110
Sosyal Bilgilerde Doğa Bilimlerine İlişkin Ön Plana Çıkan Konular.....	114
Sosyal Bilgilerde Doğa Bilimlerinden Yararlanma Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar.....	121
Kaynakça.....	122

7. BÖLÜM

SİYASET BİLİMİ VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	127
Siyaset ve Siyaset Eğitimi	128
Siyaset Eğitiminin Sosyal Bilgiler Çalışma Alanına Yansımaları.....	130
Sosyal Bilgiler Çalışma Alanında Siyaset Eğitiminin Yeri ve Önemi	132
Sosyal Bilgilerde Siyaset Eğitimi İlişkin Ön Plana Çıkan Konular	133
Sosyal Bilgilerde Siyaset Eğitimi İlişkin Konuların Aktarımında Kullanılan Strateji, Yöntem ve Teknikler	133
Sosyal Bilgilerde Siyaset Eğitimi Konularının Öğretiminde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	137
Sosyal Bilgilerde Siyaset Eğitiminin Yararlanma Konusuna İlişkin Öneriler	138
Kaynakça.....	140

8. BÖLÜM

COĞRAFYA VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	143
Coğrafya ve Coğrafya Eğitimi-Öğretimi.....	144
Coğrafya Öğretiminin Sosyal Bilgiler Çalışma Alanına Yansımaları.....	146
Sosyal Bilgiler Çalışma Alanında Coğrafya Öğretiminin Yeri ve Önemi.....	148
Sosyal Bilgilerde Coğrafya Öğretimine Yönelik Ön Plana Çıkan Konular.....	151
Sosyal Bilgilerde Coğrafya ile İlişkili Konuların Aktarımında Kullanılan Yöntem ve Teknikler	157
Sosyal Bilgilerde Coğrafya Konularının Öğretimine İlişkin Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar ve Öneriler	159
Kaynakça.....	162

9. BÖLÜM

TARİH VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	167
Geçmişin Hafızası Olarak Tarih ve Öğretimi	168
Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Tarih Öğretimi	180
Kaynakça.....	188

10. BÖLÜM

ÇEVRE VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ

Giriş.....	193
Çevre ve Organizma.....	194
Organizma Tehdit Altında: Çevresel Sorunlar	195
Çevresel Sorunlara Çözüm Konsepti.....	196
Sürdürülebilir Çevre Eğitimi	198
Çevre Eğitimin Amacı: Çevre Okuryazarlığı.....	201
Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Çevre.....	202
Kaynakça.....	204

11. BÖLÜM

VATANDAŞLIK VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	207
Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi.....	208
Vatandaşlık Eğitiminin Sosyal Bilgiler Çalışma Alanına Yansımaları.....	210
Sosyal Bilgiler Çalışma Alanında Vatandaşlık Eğitiminin Amacı ve Önemi	211
Sosyal Bilgilerde Vatandaşlık Eğitimine İlişkin Ön Plana Çıkan Konular.....	213
Sosyal Bilgilerde Vatandaşlık Eğitimine İlişkin Konuların Aktarımında Kullanılan Strateji, Yöntem ve Teknikler	217
Sosyal Bilgilerde Vatandaşlık Eğitiminden Yararlanma Konusuna İlişkin Öneriler	219
Kaynakça	220

12. BÖLÜM

EKONOMİ VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	225
Ekonomi ve Ekonomi Eğitimi	226
Ekonomi Eğitiminin Sosyal Bilgilerde Yeri ve Önemi	228
Sosyal Bilgiler Çalışma Alanına Ekonominin Yansımaları	229
Sosyal Bilgilerde Ekonomi Eğitiminde Kullanılabilecek Yöntem Teknikler.....	240
Sosyal Bilgilerde Ekonomi Eğitiminden Yararlanma Konusuna İlişkin Öneriler ...	243
Kaynakça	245

13. BÖLÜM**İNSAN İLİŞKİLERİ -İLETİŞİM VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ**

Giriş.....	249
İnsan İlişkileri ve İletişim	250
İletişim Türleri	253
İnsan İlişkileri ve İletişim Eğitimi	254
İnsan İlişkileri ve İletişim Eğitiminin Sosyal Bilgiler Çalışma Alanına Yansımaları	258
Sosyal Bilgiler Çalışma Alanında İnsan İlişkileri ve İletişim Eğitiminin Yeri ve Önemi	259
Sosyal Bilgilerde İnsan İlişkileri ve İletişim Eğitimine İlişkin Ön Plana Çıkan Konular	260
Sosyal Bilgilerde İnsan İlişkileri ve İletişim Eğitimine İlişkin Konuların Aktarımında Kullanılan Yöntem ve Teknikler.....	265
Sosyal Bilgilerde İnsan İlişkileri ve İletişim Eğitiminde Yararlanma Konusuna İlişkin Öneriler	266
Kaynakça	267

14. BÖLÜM**DİN EĞİTİMİ VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ**

Giriş.....	271
Din Eğitimi	274
Din Eğitiminde Yöntem Arayışları	280
Din Eğitimi Yaklaşımları.....	285
Din Eğitiminin Genel Eğitime Katkısı	290
Kaynakça.....	294

15. BÖLÜM**EDEBİ ÜRÜNLER VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ**

Giriş.....	297
Edebi Ürün	298
Sosyal Bilgiler ve Edebi Ürün	299
Sosyal Bilgilerde Kullanılan Edebi Ürünler	301
Sosyal Bilgilerde Edebi Ürün Kullanımında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar ..	309
Sosyal Bilgiler Eğitiminde Edebi Ürünlerle İlişkili Ön Plana Çıkan Araştırmalar..	309
Sosyal Bilgilerde Edebi Ürünlerden Yararlanma Konusuna Yönelik Öneriler	316
Kaynakça.....	317

16. BÖLÜM

İSTATİSTİK VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	325
Sosyal Bilgiler Eğitiminde İstatistik Beceriler	326
Sosyal Bilgiler Öğretim Programının İstatistik Eğitimi ve İstatistik Becerileri Bağlamında Analizi.....	337
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımları ve İstatistik	338
Sosyal Bilgiler Eğitiminde İstatistik Kaygısı	340
Sosyal Bilgilerde İstatistik Eğitiminden Yararlanma Konusuna Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar ve Uygulanabilecek Öneriler	341
Kaynakça.....	344

17. BÖLÜM

TÜRKÇE EĞİTİMİ VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	347
Ana Dili Eğitimi	348
Türkçe Eğitimi.....	351
Türkçe Dersinin Sosyal Bilgiler Dersinden Faydalanması.....	354
Türkçe Dersinin Sosyal Bilgiler Dersi Çalışma Alanına Etkileri.....	355
Türkçe Öğretim Programı'nda Belirlenen Tema ve Konuların Sosyal Bilgiler Dersi ile İlişkisi	358
Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda Belirlenen Beceriler, Değerler ve Öğrenme Alanlarının Türkçe Dersi ile İlişkilendirilmesi	363
Kaynakça.....	366
İnternet Kaynakları	366

18. BÖLÜM

YARATICI DRAMA VE SOSYAL BİLGİLER

Giriş.....	367
Yaratıcı Drama	368
Sosyal Bilgiler Çalışma Alanında Yaratıcı Dramanın Yeri ve Önemi.....	370
Sosyal Bilgilerde Yaratıcı Dramaya İlişkin Ön Plana Çıkan Konular.....	372
Sosyal Bilgilerde Yaratıcı Dramadan Yararlanma Konusunda Dikkat edilmesi Gereken Noktalar	373
Sosyal Bilgilerde Yaratıcı Dramadan Yararlanma Konusuna İlişkin Öneriler	378
Kaynakça.....	395

19. BÖLÜM KÜRESELLEŞME VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	397
Küreselleşme Kavramı	398
Küreselleşme ve Eğitim.....	399
Küreselleşme ve Sosyal Bilgiler Eğitimi.....	400
Kaynakça.....	405

20. BÖLÜM DİJİTALLEŞME (TEKNOLOJİ) VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	409
Eğitim ve Öğretimde Dijitalleşme.....	411
Kaynakça.....	423

21. BÖLÜM METODOLOJİ VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş	429
Metodoloji.....	430
Bilimsel Araştırma.....	432
Sosyal Bilgilerde Metodoloji	451
Sosyal Bilgilerde Metodolojinin Yeri ve Önemi	453
Metodolojinin Sosyal Bilgiler Alanına Yansımaları.....	455
Kaynakça.....	457

22. BÖLÜM MEDYA OKURYAZARLIĞI VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	461
Medya Okuryazarlığına İlişkin Kavram Bilgisi	462
Medya Okuryazarlığının Tarihsel Gelişimi.....	465
Medya Okuryazarlığı Eğitiminde Temel Yaklaşımlar.....	475
Medya Okuryazarlığı ve Sosyal Bilgiler Eğitimi.....	486
Kaynakça.....	488

23. BÖLÜM

HUKUK VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	493
Hukuk Bilimi ve Hukuk Eğitimi.....	494
Hukuk Eğitiminin Sosyal Bilgiler Çalışma Alanına Yansımaları.....	495
Sosyal Bilgiler Çalışma Alanında Hukuk Eğitiminin Yeri ve Önemi.....	497
Sosyal Bilgilerde Hukuk Eğitime İlişkin Ön Plana Çıkan Konular.....	499
Sosyal Bilgilerde Hukuk Eğitime İlişkin Konuların Aktarımında Kullanılan Strateji, Yöntem ve Teknikler.....	502
Sosyal Bilgilerde Hukuk Eğitiminden Yararlanma Konusunda Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	505
Sosyal Bilgilerde Hukuk Eğitiminden Yararlanma Konusuna İlişkin Öneriler	506
Kaynakça	507

24. BÖLÜM

FELSEFE VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	509
Felsefe Nedir?.....	510
Felsefenin Alt Disiplinleri	512
Felsefenin Eğitime Katkıları.....	518
Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Felsefi Temeller	522
Kaynakça.....	524

25. BÖLÜM

PROGRAM GELİŞTİRME VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	527
2024 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	527
2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	530
2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	531
2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	532
1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	536
1968 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	537
1948 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	538
1936 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	539
1926 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	540
1924 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	540
Kaynakça.....	542

26. BÖLÜM

GÜNÜMÜZ DÜNYA SORUNLARI VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	545
Günümüz Dünya Sorunları	546
Günümüz Dünya Sorunları ve Eğitim.....	552
Günümüz Dünya Sorunları ve Sosyal Bilgiler.....	554
Kaynakça.....	564

27. BÖLÜM

ÖLÇME-DEĞERLENDİRME VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

Giriş.....	567
Ölçme ve Değerlendirme	568
Sosyal Bilgilerde Kullanılan Ölçme ve Değerlendirme Araçları	571
Sosyal Bilgilerde Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Ön Plana Çıkan Konular	574
Sosyal Bilgilerde Ölçme ve Değerlendirmenin Yeri ve Önemi.....	579
Kaynakça.....	582

1. BÖLÜM

ARKEOLOJİ EĞİTİMİ VE SOSYAL BİLGİLER

Prof. Dr. Ali MEYDAN, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1278-096X

Giriş

Sosyal bilgiler eğitiminin temeli vatandaşlık aktarımına ya da vatandaşı geleceğe hazırlamaya dayanır. İslam öncesi Türk toplumunda babanın oğlu, annenin kızı eğittiği toplum yapısı zamanla daha karmaşık bir hal almış, kurum ve kuruluşlarıyla, yasa ve tüzükleriyle, gelenek ve görenekleriyle, ulusal ve uluslararası ilişkileriyle bilinmesi, tanınması ve anlamlandırılması gereken sayısız husus ön plana çıkmıştır. Bir yandan da küreselleşme ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte dünyayı tanımak, dünyadaki gelişmelerden haberdar olmak ve bu gelişmelerin etkilerini ön görmek ve uyum sağlamak bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu kapsamda yeni nesli geleceğe hazırlamak oldukça karmaşık bir hal almıştır.

Ulus devlet geleneğinde milli tarih ve milli coğrafyanın mı, sosyal bilgilerin mi tercih edilmesi gerektiği tartışılmalı bir husustur. Anadolu gibi geçmişte ve günümüzde, yakın çevresinde ve dünyada meydana gelen olaylara seyirci kalamayacak kadar önemli bir jeopolitik öneme sahip bir coğrafyada uluslararası siyaseti kavramak, geçmişle bugün arasındaki köprüyü anlamlandırmak, Kafkasya, Balkanlar, Orta Doğu ve Akdeniz dünyasıyla entegre bir kültürel, siyasi, ekonomik gelecek tesis edebilmek için en azından temellerin sosyal bilgiler eğitimiyle atılması gerektiği unutulmamalıdır.

Yeni nesli geleceğe hazırlamak ve kültür aktarımını sağlamak binlerce yıllık tarihi derinlik ve milyonlarca kilometrekarelik coğrafi genişlik ile ilişkili düşünülmesi gereken bir durumdur. Türk milletinin tarihi süreçteki yayılma alanları mekânla, geçmişten bugüne geliştirdiği kültür ve ilişkide olduğu kültür bölgelerinin özellikleri tarihle ilgi kurularak ortaya konulabilir. Bu bakımdan sosyal bilgiler eğitimi bir çok farklı disiplinin verilerinden, ilkelerinden ve yöntemlerinden yararlanmakla birlikte tarih ve coğrafyanın ağırlığı yadsınamaz. Bir yandan da arkeolojiden hukuka, antropolojiden sosyolojiye, felsefeden sanat tarihine ve daha

bir çok bilim alanına kadar verilerinden faydalanılan bilimler tarih ve coğrafyayla ilişkili olarak sosyal bilgiler disiplininin temelini oluşturmaktadır.

Paleolitik'ten günümüze kadar yerleşmelere sahne olmuş, bitkilerin kültüre alınmasından hayvanların evcilleştirilmesine, yerleşik hayata geçilmesinden yönetim biçimine, madenin işlenmesinden yazının kullanılmasına kadar günümüz medeniyetinin pek çok unsuru ya Anadolu'da ya da Anadolu ile ilişkili özellikle Mezopotamya ve Akdeniz çevresinde insan hayatına girmiştir. Geçmişe soru sorma ve alınan cevaplara dayalı olarak geçmiş ile günümüz arasında ilişki kurma, geçmişe ışık tutma bilimi olan arkeoloji, sosyal bilgiler disiplininin temel aldığı, verilerinden faydalandığı disiplinlerden birisidir. Arkeoloji bilimi insanın kültürel olarak tanımlı araç-gereç üretebildiği yaklaşık 2.5 milyon yıl öncesinden bu güne geçen zamanda olup bitenleri yorumlayabilmekte ve tarihi süreklilik içinde yorum yapabilmektedir. Eldeki veriler ilk olarak taşların şekillendirilmesiyle bir takım taş aletlerin yapıldığını göstermektedir. Zamanın ve doğanın hatta insanın tahrip ediciliğinde ahşap ve farklı malzemelerden yapılmış aletlerin günümüze ulaşması oldukça zordur. Çok sert taşlar olan çakmak taşı, obsidyen ve benzeri taşlardan mikrolit denilen alet ve silahlar, el baltaları, kemikten iğneler ve mızrak uçları da bu dönem için önemli teknolojik aletlerdir.

Arkeoloji bilimi genel anlamıyla eldeki maddi kalıntılar olan mimari, heykeltıraşlık eserleri, sikkeler, küçük aletler üzerine yoğunlaşmaktadır. Çünkü özellikle taş aletler binyıllar boyunca formu bozulmadan kalabilmekte ve geçmişin izlerini günümüze taşımaktadır. Ancak insanoğlunun kültür tarihinde daha çok kullandığı ahşap, deri, dokuma vs. malzemeler uzun süre dayanmadığı için tarih öncesi devirler taş devirleri ve maden devirleri olarak isimlendirilmiş ve geçmişin okunması bu malzemeler üzerinden sağlanmıştır. Bütün bu malzemeler üzerinden okunan tarihi süreç de insanlığın ortak kültürel mirasını ortaya koyabilmek açısından son derece önemlidir. Özdoğan'a (2023) göre ise arkeoloji belirli bir nesneyi değil, bir süreci ya da kültürel oluşumu ortaya çıkarmaya çalışan bir bilim dalıdır. Bunun gerçekleşmesi için de, bir yapbozun parçalarını bir araya getirmek gibi uzun soluklu, her ayrıntıyı değerlendirip analizini yapan bir çalışma gerekir ve ancak birçok ekibin farklı yerlerde yaptığı kazılarda elde edilen sonuçların karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesiyle bir sonuç elde edilebilir.

Vatandaşlık aktarımında insanlığın somut ve somut olmayan kültürel mirasının gelecek nesillere taşınmasında sosyal bilgiler eğitimine önemli görevler düşmektedir. Somut ve somut olmayan kültürel mirası sosyolojiden halk bilimine, antropolojiden beşeri coğrafyaya kadar pek çok bilim alanı kendi ilkeleri doğrultusunda incelemekle birlikte, arkeoloji biliminin somut maddi kalıntılar üzerine